

РЕЦЕНЗИЯ

върху дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.1.

Теория и управление на образованието, автор на дисертационния труд: Ина Дикова

Тема на дисертационния труд: **„Стратегическо управление на човешките ресурси в общообразователни училища”** научен ръководител: проф. д-р Динко Господинов

Рецензент: професор доктор Галин Борисов Цоков

1. Общо описание на представените материали

Със заповед на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема **“Стратегическо управление на човешките ресурси в общообразователни училища”** за придобиване на образователната и научна степен ‘доктор’ в област на висше образование 1. Педагогически науки; професионално направление 1.1. Теория и управление на образованието. Автор на дисертационния труд е – Ина Дикова, докторант към катедра „История на педагогиката и управление на образованието“ при Факултета по педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“.

Представеният от докторантката комплект материали на хартиен носител е в съответствие със ЗРАС и процедурните правила за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности на СУ, като включва всички необходими документи.

Дисертационният труд е разработен на 223 машинописни страници. Авторката е използвала 112 литературни източника. В структурно отношение работата се състои от увод, четири глави, заключение, списък с използвана литература и приложения. Приложени са 5 броя публикации.

2. Кратки биографични данни за докторанта

Докторантката завършва висше образование бакалавър по география и магистър по педагогика (магистърска програма „Съвременни образователни технологии“) в СУ „Св. Климент Охридски“. От 2016 година Ина Дикова е редовен докторант по ПН 1.1. Теория и управление на образованието в СУ „Св. Климент Охридски“.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Избраната от докторантката тема е актуална не само за педагогическата теория, но и за образователната практика. Това е така, защото проблемите, разработени в дисертацията, третира един особено актуален и важен за образователния мениджмънт и образователната практика въпрос – ефективното управление на човешките ресурси в образователната организация. Още повече, че изследването на Дикова е насочено към проучване на стратегическото управление на педагогическите специалисти в общообразователни училища. Този проблем е слабо изследван не само в българската управленско-педагогическа литература. В този смисъл разработената от докторантката тема е актуална и има своята научна стойност и в теоретичен и в научно-приложен план.

4. Познаване на проблема

Докторантката познава много добре състоянието на изследвания проблем в науката, оценява критично и творчески литературния материал и прави комплексен анализ на теоретичните постановки.

5. Методика на изследването

Избраната методика на изследване като цяло позволява да се постигне поставената цел и да се получи адекватен отговор на задачите, решавани в дисертационния труд.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

В структурно отношение дисертационният труд се състои от увод, четири глави и заключение. В *Увода* авторката споделя мотивите, насочили я към избора на разработената тема, очертава аргументирано теоретическа и практическа значимост на труда. Тук са представени основните понятия, използвани в дисертацията, формулирани са обекта, предмета, целта, основните изследователски въпроси на изследването, хипотезата, които са в голяма степен адекватни на изследвания проблем.

В първа глава *Проблеми и предизвикателства в професионалното развитие на учителите в контекста на образователния мениджмънт - теоретични основи*, се разглеждат въпроси като: възникване и развитие на концепцията за стратегическото управление на човешките ресурси; различията между управлението на персонала и УЧР ; основните характеристики на УЧР в училищните организации. Изведени са и определени специфични характеристики и цели на стратегическото управление на човешките ресурси. Анализирани са в теоретичен план особеностите на различните видове стратегии за управление на човешките ресурси както и техните характеристики в УЧР в училищните организации. Безспорен плюс на тази глава са уточнените **критерии за ефективност на стратегията за човешките ресурси.**

Втора глава е озаглавена *Модел на стратегическо управление на човешките ресурси*. Тук се прави теоретичен анализ на съществуващите в специализираната литература модели на СУЧР. Авторката обвързва прилагането на разгледаните модели на СУЧР в училищното управление, с задължителното отчитане на отчитайки специфичния контекст на училищната организация. В този смисъл третата глава е посветена на *Теоретичните аспекти на стратегическо управление на човешките ресурси в училище*. Наред с изясняването на спецификите на СУЧР в образователната организация докторантката в рамките на тази глава сполучливо анализира възможностите за стратегическо управление на човешките ресурси в системата на българското училищно образование.

Четвърта глава е озаглавена *Резултати от емпиричното изследване. Модел за СУЧР в училище*. Първата част на главата е посветена на анализа на данните от проведената анкета с директори и заместник-директори на училища, насочена към проучване на практиките по стратегическото управление на човешките ресурси в общинските училища. Представени са и данни относно прилагането на СУЧР в училищните стратегии за развитие. Тук авторката демонстрира умения за количествен и качествен анализ, за откриване и интерпретиране на причинно-следствени връзки. Следващата част на главата в която е представен конструиран от докторантката **Модел за стратегическо управление на човешките ресурси в училище**, е според мен най-силната страна на дисертацията. Тя включва: *подробно описание на самия модел, рамка за разработване и прилагане на стратегия по УЧР в училище и примерна програма за краткосрочен курс с директори и заместник-директори на училища по стратегическо управление на човешките ресурси в училище*. Разглежданата глава завършва с **Експертна оценка на модела за стратегическо управление на човешките ресурси в училище**. Целта на експертната оценка е проучване на приложимостта на модела посредством създадената рамка за разработване и прилагане на стратегия за управление на човешките ресурси в училище и на разработената програма за обучение на директори и заместник-директори на училища в областта на СУЧР. *В процедурата по оценка участват 25 експерта* - директори и заместник-директори на училища, взели участие и в анкетното проучване, както и експерти на високо йерархично равнище в научно-образователната система в областта на УЧР в училище. Ангажираните с експертната оценка професионалисти като цяло изказват положително мнение за **Модела** по всички негови елементи.

Дисертационният труд завършва със **ЗАКЛЮЧЕНИЕ**. Тук на базата на извършения теоретичен анализ и на резултатите от емпиричното изследване, авторката прави изводи, потвърждаващи формулираните хипотези.

Като цяло дисертацията печели със своите положителни черти, които могат да бъдат обобщени в няколко основни момента:

- Значимост и актуалност на разработения проблем;
- Задълбоченият анализ по отношение на *моделите на стратегическо управление на човешките ресурси*;
- Разкриване на основните теоретични *аспекти на стратегическо управление на човешките ресурси в училище*;
- Осъществено на много добро ниво емпирично изследване;
- Конструираният авторски модел за Модел за стратегическо управление на човешките ресурси в училищната организация;
- На основата на много добрия количествен и качествен анализ на резултатите от изследването, авторката формулира значими обобщения свързани с изследваната проблематика.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Научните приноси на дисертационното изследване могат да се сведат до следното:

- **Теоретико-научни приноси**

- Анализирани са по-важни аспекти на моделите за стратегическо управление на човешките ресурси и са набелязани възможностите за тяхното прилагане в училищното управление;

- На основата на проведеното емпирично изследване е изяснено прилагането на стратегическо управление на човешките ресурси в общообразователните училища в българската образователна система.

- **Научно-приложни приноси**

- **Конструиран** е авторски модел за стратегическо управление на човешките ресурси в общообразователни училища, като е предложена рамка за разработване и прилагане на стратегия по УЧР в училище

- Разработена е примерната програма за краткосрочен курс с директори и заместник-директори, насочен към даване на знания и изграждане на умения за стратегическо управление на човешките си ресурси.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката е приложила 5 броя публикации по темата на дисертацията - статии в научни списания и сборници. Броя, характерът и качеството на публикациите напълно

съответстват на изискванията на СУ за публична защита на дисертационния труд и в голяма степен отразяват същността и постигнатите резултати в дисертационното изследване.

9. Автореферат

Съдържанието и качеството на автореферата, отразява точно структурата и основните резултати, постигнати в дисертацията.

10. Критични забележки и препоръки

Към дисертационния труд могат да се отправят някои бележки и препоръки:

- Според мен дисертацията би спечелила ако четвърта глава бе структурирана като *Дизайн на емпиричното изследване*, а не само като *Резултати от емпиричното изследване*;
- В *Заключението* наред с формулираните изводи, докторантката би могла да предложи и определени препоръки насочени към по-широкото използване на стратегическо управление на човешките си ресурси в българското училище.
- **Въпрос:** *Кои фактори биха затруднили прилагането на предложения от Вас модел за за стратегическо управление на човешките ресурси в българското училище?*

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния правилник на СУ „Св. Климент Охридски“.

Дисертационният труд показва, че докторантката Ина Дикова притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Нямам съмнение за плагиатство в представените за рецензиране дисертация и публикации, свързани с нея.

Поради гореизложеното, убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнати резултати и приноси, и *предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен ‘доктор’* на Ина Дикова в област на висше образование: 1. Педагогически науки; професионално направление: 1.1. Теория и управление на образованието.

20.06 2021 г.

Рецензент:

(проф. д-р Галин Цоков)